

NAJUŽI IZBOR ZA BUKEROVU
NAGRADU 2019. GODINE

SALMAN RUŽDI

KIHOT

Prevela Ljiljana Petrović Vesković

VULKAN
IZDAVAŠTVO
Beograd, 2020.

Naziv originala:
Salman Rushdie
QUICHOTTE

Copyright © 2019 by Salman Rushdie

All rights reserved

Translation Copyright © 2020 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-03263-5

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

Za Elajzu

KIHOTOVSKA BELEŠKA O IZGOVORU

Ime Kihot (*Quichotte*), koje se na francuskom i nemačkom jeziku izgovara „Kišot“, a na italijanskom „Kišote“ (*Chisciotte*), predstavlja alternativnu verziju španskog *Quixote* ili *Quijote* čiji današnji izgovor glasi „Kihote“. Portugalci slova *x* odnosno *j* sadržana u slavnom imenu Don Kihota takođe izgovaraju sa glasom *š* (umesto *h*). Sam Servantes je ime svog junaka po svoj prilici izgovarao kao „Kišote“, u skladu sa pravilima španskog jezika tog doba. Ali, poštovani čitaocē, slobodno pusti sebi na volju. Neka svako sam odabere kako će izgovarati ime univerzalnog Dona.

PRVI DEO

PRVO POGLAVLJE

*u kome se vremešni Kihot zaljubljuje,
kreće na pohod i postaje otac*

Živeo jednom, na raznim privremenim adresama širom Sjedinjenih Američkih Država, jedan trgovački putnik indijskog porekla, gospodin podmaklih godina i posustajuće mentalne snage, koji je iz ljubavi prema bezumnoj televiziji protraćio preveliki deo svog života pod žutom svetlošću jeftinih motelskih soba gledajući TV program do iznemoglosti, što mu je izazvalo osobeni oblik oštećenja mozga. Gutao je sve živo: jutarnje programe, dnevne programe, tok-šou formate u pozne noćne sate, sapunice, sitkom serije, filmove sa *Lajftajma*, bolničke drame, krimiče, serije o vampirima i zombijima, dramatične sage o domaćicama iz Atlante, Nju Džerzija, Beverli Hilsa i Njujorka, priče o romansama i svađama hotelijerskih princeza i samozvanih šahova, emisije o bahanalijama osoba koje su se proslavile golišavim snimcima procurelim u javnost, mladim ženama koje su se domogle svojih petnaest minuta slave i stekle ogroman broj pratilaca na društvenim mrežama, a sve zbog toga što su posredstvom plastične hirurgije ugradile treću dojku ili izvadile poneko rebro kako bi njihove figure poprimile nemogući oblik Matelovih barbika, ili, još jednostavnije, zbog svoje sposobnosti da u raznim živopisnim ambijentima, odevene u najtanušnije moguće bikinije, upecaju ogromne šarane; a uza sve to, gledao je i takmičenja u pevanju i kujanju, takmičenja u smišljanju poslovnih poduhvata i poslovnom stažiranju, takmičenja između čudovišnih vozila na daljinsko upravljanje,

modna takmičenja, takmičenja u osvajanju srca potencijalnih mladoženja i udavača, bejzbol utakmice, košarkaške utakmice, ragbi utakmice, rvačke mečeve, kik-boks okršaje, reportaže o ekstremnim sportovima i, naravno, izbore za mis ovoga i onoga. (Nije gledao samo „hokej“. Za ljude njegove etničke pripadnosti i tropske mladosti, hokej, koji je u SAD dobio proširen naziv „hokej na travi“, mogao je da se igra isključivo na travnatoj podlozi. Igrati hokej na ledu, po njegovom mišljenju, bilo je jednako apsurdno kao klizati se na travnjaku.)

Usled gotovo totalne zaokupljenosti materijalom koji mu se u stare dane plasirao posredstvom katodnih cevi, a danas, u doba ravnih ekrana, posredstvom tečnih kristala, plazme i organskih diodnih displeja, postao je žrtva tog sve prisutnijeg psihološkog poremećaja u kome granica između istine i laži postaje zamućena i nerazlučiva toliko da ponekad više nije mogao da razlikuje jednu stvar od druge, stvarnost od „stvarnosti“, te je sebe počeo da smatra punopravnim državljaninom (i potencijalnim stanovnikom) tog imaginarnog sveta sa one strane ekrana kome je bio tako fanatički posvećen, i koji je, kako je verovao, njemu, te stoga i svima ostalima, pružao moralne, društvene i praktične smernice po kojima bi svi muškarci i žene trebalo da žive. Kako je vreme prolazilo a on sve dublje tonuo u živi pesak svojevrstne nestvarne stvarnosti, počeo je emotivno da se vezuje za mnoge od stanovnika tog drugog vedrijeg sveta kome je, po vlastitom ubeđenju, s punim pravom trebalo da pripada, nalik na modernu Doroti koja razmišlja o trajnom preseljenju u zemlju Oz; i u nekoj nepoznatoj tački razvio nezdravu, budući potpuno jednostranu, strast prema izvesnoj televizijskoj ličnosti, lepoj, duhovitoj i obožavanoj gospođici Salmi R, prepustivši se slepom zanosu koji je, krajnje neprecizno, okarakterisao kao ljubav. U ime te takozvane ljubavi, revnosno je rešio da krene u potragu za svojom „voljenom“, da projuri pravo kroz televizijski ekran i kroči u uzvišenu visokodefinisanu stvarnost u kojoj su ona i njoj slični živeli, te da delima svojim i otmenošću svog duha osvoji njeno srce.

Sporo je govorio i sporo se kretao, pomalo vukući desnu nogu pri hodu – što je bila trajna posledica dramatičnog Unutrašnjeg događaja od pre mnogo godina koji mu je pored noge oštetio i pamćenje, zbog čega su, mada se još živo sećao događaja iz daleke prošlosti, njegova sećanja na srednji period života postala nepouzdana, sa velikim rupama i pukotinama, koje je, poput građevinara koji nešto pokušava na brzinu da sazida, ispunjavao lažnim sećanjima zasnovanim na stvarima koje je možda

video na TV-u. Ali, ako se to zanemari, odavao je utisak čoveka koji se prilično dobro držao za svoje godine. Bio je visok, moglo bi se čak reći i duguljast, nalik na figure koje viđamo na sumornim El Grekovim slikama i uzanim skulpturama Alberta Đakometija, ali, dok muškarci prikazani na tim delima (uglavnom) odišu melanholijom, on je bio blagosloven veselim osmehom i šarmantnim manirima džentlmena stare škole, osobinama koje predstavljaju dragocenu prednost za jednog trgovačkog putnika, što je, u tim za njega zlatnim godinama, postao na poduže vreme. Povrh toga, ime mu je takođe bilo veselo: prezivao se Smajl.* *Gospodin Ismail Smajl, agent prodaje, Farmaceutska kompanija Smajl, Atlanta, Džordžija*, tako je pisalo na njegovoj poslovnoj kartici. Kao trgovac, oduvek je bio ponosan što nosi isto ime kao korporacija koju zastupa. Porodično ime. To mu je davalo izvesnu težinu, ili je bar tako verovao. Međutim, to nije bilo ime pod kojim će se, po vlastitom izboru, otisnuti u svoju poslednju i najbudalastiju pustolovinu.

(Uzgređ, to neobično prezime *Smajl* predstavljalo je amerikanizovanu verziju imena *Ismail*, tako da je stari trgovački putnik zapravo bio gospodin Ismail Ismail ili, alternativno, gospodin Smajl Smajl. On je bio muškarac smeđe kože u Americi, koji je žudeo za smeđom ženom, ali svoju priču nije sagledavao u rasnim okvirima. Moglo bi se čak reći da je postao distanciran od svoje kože, što je bila jedna od mnogih stvari koje će biti preispitane, i promenjene, tokom njegovog pohoda.)

Što je više razmišljao o ženi koju je po vlastitim tvrdnjama voleo, sve jasnije je uviđao da tako veličanstvena persona sigurno neće pasti u nesvest od sreće već na prvu objavu *amour fou*** nekog totalnog stranca. (Nije bio *baš toliko* lud). Prvo će morati da dokaže kako je dostojan svoje voljene i da pribavljanje takvih dokaza pretvori u svoju glavnu i jedinu preokupaciju. Da! Daće sve od sebe da demonstrira koliko vredi! Kad krene u pohod, biće neophodno da objekat njegove naklonosti bude temeljno obavešten o svemu što bude radio, i tako je odlučio da se upusti u prepisku s njom, da je zaspe pismima u kojim će joj obelodaniti iskrenost svojih namera, dubinu svoje naklonosti i daljina do kojih je spreman da se otisne kako bi osvojio njenu ruku. Negde u tom stadijumu razmišljanja obuzela ga je

* *Smile*, na engleskom „osmeh“ (Prim. prev.)

** Doslovno „luda ljubav“, „budalasta ljubav“; francuski izraz koji se koristi za nekontrolisanu i opsesivnu strast. (Prim. prev.)

neka stidljivost. Ako joj otkrije koliko je skroman njegov životni status, ona će se možda samo prezrivo nasmejati, baciti pismo u kantu i zauvek završiti s njim. Ako joj obelodani koliko godina ima i kako izgleda, ona će se možda žacnuti od te informacije, sa mešavinom užasa i zabavljenosti. Ako joj kaže svoje ime, definišući sebe kao nosioca uzvišenog prezimena Smajl – koje je, kao što su svi znali, išlo podruku sa znamenitom količinom zelembaća – ona će možda u nastupu zlovolje to prijaviti vlastima i one će krenuti u poteru za njim i saterati ga u ćorsokak kao psa, i sve to na lični zahtev njegove voljene, što bi mu tako slomilo srce da sigurno ne bi preživeo. Zato će do daljnjeg svoj pravi identitet morati da zadrži u tajnosti, otkrivši ga tek kad njegova pisma, i podvizi u njima opisani, uspeju donekle da je smekšaju i učine prijemčivom za njegovo udvaranje. Kako će prepoznati pravi čas? To pitanje ostaviće za kasnije. Sad je bilo najvažnije da krene. I tako mu je jednog dana u glavi sinulo pravo ime, najbolji od svih identiteta koje je mogao da poprими, u onom trenutku između jave i sna kad zamišljeni svet iza naših kapaka može da kapne poneku kap magije u svet koji vidimo kad otvorimo oči.

Tog jutra video je sebe kako se, kao iz nekog sna, obraća sebi u budnom stanju. „Pogledaj se samo“, promrmljalo je njegovo poluusnulo ja njegovom poluprobudnom ja. „Tako visok, tako mršav, tako drevan, a opet, uprkos tolikim godinama, sa tom slabom rednjikavom bradom, kao kod bubuljičavog pubertetlije. I, da, priznaćeš, možda pomalo ćaknut u tintaru, kao oni zanesenjaci koji nose glavu među oblacima i stalno brkaju kumuluse, kumulonimbuse, pa čak i cirostratuse sa čvrstim tlom. Hajde, seti se koje ti je bilo omiljeno muzičko delo dok si bio dečak! Znam, danas više uživaš u vokalnim bravurama iz *Američkog idola* i *Prvog glasa*. Ali seti se, dok si bio mali, voleo si istu muziku kao tvoj umetnički nastrojen otac, usvajao njegov muzički ukus kao vlastiti. Sećaš se koja mu je bila omiljena ploča?“ U tom momentu Smajl iz polusna teatralno je ispružio longplej ploču koju je Smajl sa polujave odmah prepoznao. Bio je to snimak opere *Don Kihot Žila Masnea*. „Tek labavo zasnovana na Servantesovom veličanstvenom remek-delu, zar ne?“ nastavio je fantom. „Baš kao i ti, rekao bih. I tvoji su temelji prilično klimavi.“

I tako je stvar bila rešena. Izvukao se iz kreveta u svojoj prugastoj pidžami – brže nego što je inače bio sklon – i bukvalno zapljeskao. Da! To će biti pseudonim koji će koristiti u ljubavnim pismima. On će biti njen kavaljer britkog duha, Kihot. On će biti Lanselot koji će svoju Gvinevru

odvesti u Vrt radosti. Biće – kako kaže Čoser u *Kenterberijskim pričama* – njen „pravi, savršeni, plemeniti vitez“.

Živeo je u Doba u kome je sve moguće, prisetio se. Mnogo puta je čuo kako razni ljudi to govore na TV-u i na uvrnutim video-spotovima koji plutaju kroz sajberprostor, što je njegovoj zavisnosti davalo dodatnu ultratehnošku dubinu. Više nisu postojala pravila. A u doba u kome je sve moguće... u tom slučaju, ništa nije nemoguće. Stari prijatelji mogu da postanu novi neprijatelji, a tradicionalni neprijatelji mogu da postanu novi najbolji ortaci pa čak i ljubavnici. Čovek više ništa nije mogao da predvidi: ni vremenske prilike, ni mogućnost da izbije rat, ni ishod izbora. Neka žena mogla bi da se zaljubi u prasca, a neki muškarac da zasnjuje životnu zajednicu sa sovom. Neka lepotica mogla bi da zaspi i, probuđena poljupcem, da progovori na sasvim novom jeziku koji će otkriti totalnu transformaciju u njenoj ličnosti. Poplava bi mogla da potopi tvoj grad. Tornado bi mogao da ti oduva kuću u neko daleko kraljevstvo gde ćeš tresnuti na zemlju i zgnječiti lokalnu vešticu. Kriminalci bi mogli da postanu kraljevi, a kraljevi da budu raskrinkani kao kriminalci. Neki muškarac bi mogao da otkrije da je žena sa kojom živi zapravo vanbračna kćerka njegovog oca. Čitava nacija mogla bi da skoči sa litice kao čopor pomahnitalih leminga. Tipovi koji glume predsednike na TV-u mogli bi stvarno da postanu predsednici. Sva voda bi mogla da iscuri. Neka žena bi mogla da rodi bebu za koju će se ustanoviti da je božanstvo koje se vratilo na zemlju. Reči bi mogle da izgube stara značenja i da poprime nova. Svet bi mogao da stigne do svog kraja, kao što je bar jedan istaknuti naučnik-preduzetnik počeo učestalo da prognozira. Do kraja nad kojim će lebdeti opak zadah. A jedna TV zvezda mogla bi na volšeban način da uzvratu na ljubav budalastog matorog zanesenjaka, podarivši mu totalno neočekivanu romantičnu pobeđu koja bi iskupila njegov dug beznačajan život, zapljusnuvši ga makar na kraju velelepniim sjajem.

Kihotova velika odluka bila je donesena u motelu *Red rufin* u Galupu u Nju Meksiku (21.678 stanovnika). Očima punim žudnje i zavisti, naš trgovački putnik zurio je u fasadu istorijskog *El Rančo hotela*, koji je u zlatne dane vesterna ugostio brojne filmske zvezde koje su snimale u tom području, od Džona Vejna i Hamfrija Bogarta do Ketrin Hepbern i Mej Vest. Ali *El Rančo* je bio preskup za njegov džep pa je nastavio dalje do skromnijeg *Red rufa*, koji mu je sasvim odgovarao. Bio je navikao da bez kukumavčenja prihvata svoj usud. Tog jutra kad se probudio sa potpuno

novim identitetom, TV je bio uključen – zaboravio je da ga isključi pre nego što je zaspao – i presenter vremenske prognoze sa kanala KOB-4, tip po imenu Stiv Staker, bio je u programu sa svojom Parodom kućnih ljubimaca – psima prognozerima koji su se zvali Radar, Rez, Skviki i Tafi. To je značilo da je tog dana bio petak, a novoimenovani gospodin Kihot (koji je smatrao da još nije zaslužio počasnu titulu *dona*), osnažen novom odlučnošću i šansom da krene niz cvećem posutu stazu koja je vodila ka ljubavi, vrcao je od uzbuđenja, mada je za njim bila veoma naporna nedelja tokom koje je posetio brojne medicinske ordinacije u Albukerkiju i široj okolini. Prethodni dan proveo je u Hrišćanskom zdravstvenom centru Makinli u Rehobotu, direkciji Medicinskog udruženja zapadnog Nju Meksika i Indijanskom medicinskom centru u Galupu (koji je vodio računa o brojnem starosedelačkom stanovništvu sačinjenom od pripadnika plemena Hopi, Navaho i Zuni). Prodaja je dobro išla, razmišljao je, mada je njegova vesela objava kako će uskoro krenuti na odmor u dični grad Njujork (8.623.000 stanovnika) sa svojom novom devojkom, jednom Veoma Poznatom Damom, kraljicom TV kanala *Mast si*, bila dočekana zbunjenim mrštenjem i prigušenim cerekanjem, a njegov pokušaj da se našali u Indijanskom medicinskom centru – „Znate, i ja sam Indijanac! Samo sa tačkom na čelu umesto pera! I tako mi je drago što sam se obreo na indijanskoj zemlji!“* – takođe nije naišao na dobar prijem.

Više nije imao stalno boravište. Imao je samo drum umesto doma, automobil kao dnevnu sobu i gepek kao garderober. I usputna konačišta kao što su *Red ruf in*, *Motel 6* i *Dej in* gde je uvek mogao da dobije sobu sa krevetom i TV-om. Najviše je voleo mesta sa premijum paketom kablovskih kanala, ali, ako bi ta pogodnost izostala, bio je zadovoljan i standardnom TV ponudom. Međutim, tog jutra nije imao vremena za lokalnog prezentera vremenske prognoze i ljubimce koji su čekali da ih neko udomi. Tog jutra želeo je da sa svojim prijateljima procaska o ljubavi i romantičnom pohodu na koji će se uskoro otisnuti.

Mada, istini za volju, skoro da više nije ni imao prijatelja. Tu je bio samo njegov bogati rođak, poslodavac i pokrovitelj, doktor R. K. Smajl, i njegova poštovana supruga Hepi, sa kojima je provodio neznatnu količinu

* Nепrevodiva igra reči; u engleskom jeziku reč *Indian* se koristi i za Indijce i za američke Indijance, stoga će Kihot u nastavku teksta često praviti aluzije na „indijansku“, to jest „indijsku“ zemlju. (Prim. prev.)

vremena, i recepcioneri iz motela koje je redovno posećivao. Doduše, bilo je još nekoliko osoba raštrkanih širom zemlje i planete koje su prema njemu možda još gajile osećanja nalik na prijateljstvo. Na prvom mestu, tu je bila jedna žena iz Njujorka (koja je sebe nazivala Žena Trambolina), čiji će osmeh jednog dana možda ponovo uspeti da izmami, ako ga posluži sreća, i ako ona prihvati njegovo izvinjenje. (Znao je, ili mislio da zna, da je među njima trebalo da padne neko izvinjenje, mada se tek delimično sećao zbog čega, a ponekad mu se čak činilo da je njegovo oštećeno pamćenje okrenulo stvari naopačke i da je ona zapravo njemu trebalo da se izvini.) Ali nije imao nikakvu društvenu grupu, ni kompanjone, ni ekipu, ni prave ortake, jer se još odavno povukao iz vrtloga javnog života. Na svojoj *Fejsbuk* stranici razmenjivao je zahteve za „prijateljstvo“ sa sve malobrojnijom skupinom trgovačkih putnika sličnih sebi, baš kao i sa šarolikom družinom usamljenih srca, razmetljivaca, egzibicionista i pohotljivih dama koje su ispoljavale maksimalan stepen erotičnosti koji su dopuštala donekle puritanska pravila društvenih mreža. I svi ti otvoreni-zatvoreni navodnici „prijatelji“ prozreli su njegov plan, kad ga je s neizmernim entuzijazmom postavio na svoj profil, kao ono što je on zaista bio – zamisao dostojnu zečjeg mozga koja se graničila sa ludilom – te su pokušali da ga odgovore, zarad njegovog dobra, od upuštanja u poduhvat koji bi gospođica Salma R mogla da protumači kao seksualno uznemiravanje. U znak odgovora na tu objavu dobio je mnoštvo namrgođenih *emodžija* i *bitmodžija* koji su prekorno vrteli prstom, a tu su bili i *gifovi* na kojima je Salma R kolotala očima, plazila jezik i vrtela kažiprstom prislonjenim uz desnu slepoočnicu – skup univerzalno prepoznatljivih gestova sa značenjem „šano dušo“. Međutim, naš junak se nije dao odvratiti.

A kad stvari tako počnu, priča obično nema srećan kraj.

U svojoj mladosti – koja je bila tako davno da je se nije baš najjasnije sećao – on je bio lualica čistijeg soja nego trgovački putnik u koga se na kraju pretvorio, pustolov koji je, vođen isključivo željom da vidi sve što se moglo videti, putovao širom sveta, od Rta Horn i Ognjene zemlje na samom kraju zemaljske kugle, gde je svet u potpunosti gubio boju tako da su ljudi i stvari postojali samo u crnobeloj tehnici, pa sve do istočnih iranskih pustara, od gradića po imenu Bam preplavljenog invazijom bubašvaba do divljeg pograničnog grada Zahedana iz iščezlog vremena Šahove vladavine,

od Zaliva ajkula u Australiji, gde je plivao među sentimentalnim jatom delfina, do nepojmljive ravnice Serengeti gde je rođenim očima gledao moćnu seobu belorepkih gnuova. Veselio se na *holi* svetkovini* na Mauricijusu, družeći se s potomcima indijskih najamnih radnika koji su govorili *bodžpuri* jezikom, i slavio Kurban-bajram sa tkačima vunениh šalova iz visokog planinskog sela Aru blizu lednika Kolahoj u Kašmiru. Međutim, u izvesnoj sredovečnoj tački njegovog života, taj Unutrašnji događaj je sve promenio. I dok je to konačno uspeo da preturi preko glave, izgubio je svaku iskrnu ambicije i radoznalosti, i boravak u velikim gradovima počeo je da ga pritiska, pa je žudeo samo za anonimnošću i samoćom.

Povrh toga, razvio je akutni strah od letenja. Još se sećao sna u kome je prvo pao sa neba, a onda se utopio u moru i nakon toga je postao ubeđen da je putovanje avionom predstavljalo najapsurdniju od svih fantazija i obmana koje oni koji upravljaju zemaljskim zbivanjima pokušavaju da nametnu nedužnim ljudima poput njega. To što bi neki avion uspešno prešao zacrtanu rutu i što bi njegovi putnici bezbedno stigli do svog odredišta, to je bila stvar puke sreće. To ništa nije dokazivalo. Nije želeo da padne sa neba i da se udavi u moru (kao u svom snu), ili da tresne o zemlju (što bi bilo još neprijatnije), te je stoga čvrsto rešio da, ako mu se bogovi dobrog zdravlja smiluju i podare mu kakav-takav oporavak, nikad više ne kroči u neki od tih čudovišno teških sanduka koji su obećavali da ga podignu na devet (ili više) hiljada metara iznad zemlje. I jeste se oporavio, mada je i dalje vukao jednu nogu, i od tada je putovao isključivo kopnom. Ponekad se nosio pomišlju da krene na plovidbu duž američke obale sve do Brazila ili Argentine, ili da pređe Atlantski okean i poseti Evropu, ali nikad nije preduzeo konkretnu akciju povodom toga, a sad je već bio u godinama kad njegovo klimavo zdravlje i mršavi bankovni račun ne bi mogli da podnesu teret takvog putovanja. I tako je postao drumski putnik i nameravao da to i ostane.

U starom rancu nosio je zbirku predmeta skromne veličine umotanih u mek papir i zaštitnu pucketavu foliju, blago prikupljeno na ranijim putovanjima: izglancani kineski kamen, kao oličenje „pronađene umetnosti“,** čije su šare podsećale na pejzaž pošumljenih brežuljaka

* Hinduistički verski praznik kojim se proslavlja dolazak proleća i procvat ljubavi. (Prim. prev.)

** Aluzija na Marsela Dišana i njegov *objet trouvé* (doslovno, „pronađen predmet“), termin koji se koristi za opisivanje umetnosti stvorene od običnih predmeta koji već imaju ustanovljenu neumetničku namenu. (Prim. prev.)

obavijenih maglom; malu skulpturu iz Gandare nalik na Budinu glavu; kambodžansku drvenu podignutu šaku sa simbolom mira na sredini dlana; dva zvezdolika kristala, jedan veliki a drugi mali; viktorijanski medaljon u koji je stavio fotografije svojih roditelja; još tri fotografije sa prizorima iz detinjstva provedenog u dalekom tropskom gradu; engleski edvardijanski mesingani sekač za cigare u obliku zmaja sa ostrim zubima; indijsku kutiju šibica marke *čita brend* sa sličicom šunjajućeg geparda; minijaturnu mermernu figuricu pupavca;* i jednu kinesku lepezu. Trinaest predmeta koji su, po njegovom uverenju, posedovali natprirodne moći. Kad god bi iznajmio sobu u nekom usputnom motelu, proveo bi dvadesetak minuta pažljivo raspoređujući svaku od tih stvarčica. Svaka je morala da bude na odgovarajućem mestu, u tačno određenom položaju u odnosu na ostale, i kad bi postigao željeni raspored, ta soba se za njega pretvarala u dom. Sa druge strane, ako to ne bi učinio, ako se svaki od tih svetih predmeta ne bi našao na svom mestu, njegov život bi, kako je verovao, momentalno izleteo iz koloseka a on sâm postao žrtva panike, inercije, i konačno smrti. Ti predmeti su za njega predstavljali sâm život. Dok god su bili sa njim, nije bilo užasa koji bi mogli da iskrсну na putu. Put se pretvarao u njegovo posebno mesto.

Imao je sreće što ga taj Unutrašnji događaj nije lansirao u stanje totalnog idiotizma, kao što se desilo onom oštećenom tipu koga je jednom video kako posrće po parku, nesposoban da obavlja bilo kakav posao osim da skuplja opalo lišće. On je već dugo radio kao trgovački putnik u farmaceutskoj industriji, i ostao u tom biznisu, uprkos svojim godinama, po kojima je još odavno bio zreo za penziju, i sve nestabilnijem stanju svog nepredvidivog, kapricioznog, neuhvatljivog i tvrdoglavo opsesivnog uma, a sve zahvaljujući ljubaznosti ranije pomenutog bogatog rođaka, R. K. Smajla, doktora medicine, uspešnog preduzetnika koji je, nakon što je na TV-u video ekranizaciju drame *Smrt trgovačkog putnika* Artura Milera, odbio da otpusti svog rođaka, plašeći se da bi time ubrzao starčevu propast.**

Zahvaljujući svom farmaceutskom biznisu, koji je oduvek bio unosan, doktor Smajl se katapultirao do milijarderskih visina nakon što je u njegovim laboratorijama u Džordžiji bio usavršen proces proizvodnje

* Vrsta ptice prepoznatljiva po živopisnom perju i upadljivoj „kruni“ na glavi. (Prim. prev.)

** Ali doktor Smajl u ostalim pogledima uopšte nije bio tako velikodušan. Kao što ćemo videti. Kao što ćemo uskoro videti. (Prim. aut.)

jakog analgetika fentanila u obliku sublingvalnog spreja. Kod pacijenata u terminalnoj fazi raka prskanje tog moćnog opioida ispod jezika uspevalo je brže da ublaži agoniju za koju je medicinska zajednica koristila eufemizam „probojni bol“. Probojni bol je zapravo bio nepodnošljiv bol. A taj novi sprej ga je činio podnošljivim. Bar u narednih sat vremena. Trenutni uspeh dotičnog spreja, patentiranog i zaštićenog pod imenom *InSmajl™*, omogućio je doktoru R. K. Smajlu da svog vremesnog siromašnog rođaka velikodušno zadrži na platnom spisku ne brinući o stepenu njegove produktivnosti. Međutim, koliko god to čudno zvučalo, Kihotovo postepeno klizanje ka ludilu – koje se ponekad definiše kao nesposobnost da se *ono što jeste* razdvoji od *onoga što nije* – neko vreme nije imalo materijalnog odraza na njegovu sposobnost da obavlja svoje profesionalne dužnosti. Njegovo duševno stanje imalo je čak i svojih prednosti jer mu je omogućavalo da potpuno iskreno zastupa često klimavu ponudu svoje kompanije, svim srcem verujući u proklamovanu efikasnost i superiornost njihove robe u odnosu na konkurentsku, mada su reklamne kampanje dotične kompanije bile promišljeno pristrasne a njihovi proizvodi u mnogo slučajeva ništa bolji od drugih proizvoda iz date kategorije, a u nekim slučajevima čak izrazito inferiorni u odnosu na ostatak tržišne ponude. Zahvaljujući svojoj smućenosti u pogledu toga gde se tačno nalazi granica između istine i laži, kao i ličnom šarmu i prijatnim manirima, Kihot je zračio samouverenošću koja ga je činila savršenim promoterom za robu koju je njegov rođak proizvodio.

Međutim, neminovno je svanuo dan kad je doktor Smajl, uvidevši pune razmere Kihotove uobrazilje, rešio da svog vremesnog rođaka pošalje u penziju. Doduše, tu vest mu je saopštio na najljubazniji mogući način, lično doletevši sa Aerodroma *Hartsfeld Džekson* svojim novim privatnim avionom G650ER kako bi se u Flagstafu (70.320 stanovnika) u Arizoni sastao sa Kihotom nakon uznemirujućeg poziva direktora Porodične klinike *Vest Flagstaf*, doktora D. F. Vinone, D. O., M. B. A., F. A. C. O. F. P., kome je Kihot tokom nedavnog susreta u poverenju rekao kako namerava da se pojavi na sledećem oskarovskom afterpartiju *Veniti fera* kao pratilac zanosne gospođice Salme R i da tamo konačno obelodani svoju tajnu romansu. Kihot i doktor Smajl sreli su se u *Relaks inu* na istorijskoj Ruti 66, samo šest-sedam kilometara od aerodroma Pulijam. Bili su čudan par, njih dvojica, Kihot onako visok, usporen, sa hramajućom nogom, a doktor Smajl niskog stasa, vrcav od energije, sa držanjem koje je jasno

govorilo ko je gazda. „Šta ti bi da kažeš tako nešto?“, upitao je doktor Smajl tugaljivim glasom, ali sa prizvukom konačnosti, *ovog puta ne mogu da te spasem*, a Kihot je, suočen sa vlastitom besmislicom, odgovorio: „Tačno, malo sam se zaneo, i duboko se izvinjavam, ali znaš kako je kad se čovek zaljubi, nešto ga jednostavno tera da to svima izblebeće.“ U ruci je sve vreme držao daljinski prebacujući se sa košarkaške utakmice na ESPN-u na kriminalistički dokumentarac na *Oksidženu*, i obrnuto, a doktoru Smajlu je njegovo ponašanje delovalo srdačno ali rasejano.

„Nadam se da shvataš“, nastavio je doktor Smajl, trudeći se da zvuči što blaže, „da ću posle ovoga morati da te poštedim daljih zaduženja.“

„Oh, nema problema“, odgovorio je Kihot. „Ionako moram što pre da krenem na svoj pohod.“

„Shvatam“, polako je izustio doktor Smajl. „Takođe treba da znaš da sam voljan da ti ponudim finu otpremninu – naravno, ne neko bogatstvo, ali sasvim pristojnu sumu. I, kad smo već toga, ovde imam spreman ček. Takođe ćeš se uveriti da kompanija *Smajl farmasjutikals* dolično brine o svojim penzionerima. Iskreno se nadam da ćeš uspeti lepo da se snađeš s tim primanjima. Naravno, kad god se zatekneš u Bakhedu, ili preko leta na Zlatnim ostrvima, moja vrata su ti uvek otvorena. Moj supruzi i meni biće drago da svратиš na birjani.“* Gospođa Hepi Smajl je bila dražesno zaobljena brineta sa natapiranom kosom. I svi su tvrdili da je prava čarobnica u kuhinji. Bila je to primamljiva ponuda.

„Hvala na pozivu“, odgovorio je Kihot, gurnuvši ček u džep. „Hteo bih samo da pitam da li je u redu da u posetu dođem sa Salmom? Znaš, kad kucne čas našeg sjedinjenja, više se nećemo razdvajati. Njoj će sigurno biti drago da proba birjani tvoje supruge.“

„Naravno“, rekao je doktor Smajl ohrabrujućim tonom, ustavši sa stolice. „Obavezno je dovedi! Ovaj... ima još nešto“, dodao je. „Znaš, pošto si sada u penziji, i više ne radiš za mene, hteo sam da te zamolim da mi povremeno učiniš poneku sitnu uslugu, nešto za mene lično. Ti si mi blizak rođak, i čovek kome apsolutno verujem, pa znam da mogu da se oslonim na tebe.“

„Rado ću učiniti šta god da zatražiš“, odgovorio je Kihot, napravivši uctiv naklon. „Od svih mojih rođaka, ti si me najviše zadužio.“

* Tradicionalno indijsko jelo od pirinča sa povrćem i začinima. (Prim. prev.)

„Veruj mi, u pitanju nije ništa teško“, nastavio je doktor Smajl. „Samo da povremeno obaviš malu diskretnu isporuku. Naravno, svi troškovi biće ti podmireni. U gotovom novcu.“

Doktor Smajl je zastao pred vratima. Kihot je napeto posmatrao košarkašku utakmicu.

„Šta ćeš sad da radiš?“, upitao je doktor Smajl.

„Ah, ne brini za mene“, odgovorio je Kihot, uputivši mu onaj srećni osmeh. „Čeka me mnogo posla. Treba samo da sednem u kola i da krenem.“

Tokom dugih skitalačkih godina, dok se vozio tamo-amo u svom starom tamnosivom *ševi kрузu*, Kihot je često žalio što se nije oženio i postao otac. Kako bi samo bilo lepo da ima sina koji bi sedeo pored njega, koji bi satima vozio dok on drema na susednom sedištu, sa kojim bi mogao da raspravlja o tekućim svetskim pitanjima i večnim istinama dok se beskrajni put razmotava pred njima pomažući im da uspostave bliskost, jedinstvo koje ušuškan porodični život nikad ne bi mogao da im podari. Duboka povezanost predstavlja poklon koji drum daruje samo onima koji mu ukazuju dužnu počast i koji sa poštovanjem putuju njime. Svaka usputna stanica bila bi kao okrepljujuće odmorište na tom duševnom putovanju ka konačnom mističkom sjedinjenju iza koga čeka večno blaženstvo.

Ali nikad se nije oženio. Nijedna žena nije poželela da sa njim ostane dovoljno dugo da začnu potomstvo. To je bila sažeta verzija priče. U dužoj verziji, koju je pokopao tako duboko da više čak ni sam nije mogao da je pronađe, bilo je nekih žena prema kojima je gajio duboka osećanja, koje je obožavao sa gotovo jednakim žarom kao danas gospođicu Salmu R, i to su, štaviše, bile žene koje je lično poznao. Kihot je sebe smatrao čovekom sa istinskom sposobnošću za obožavanje, osobinom za koju su ostali muškarci, svi odreda necivilizovani i neuki divljaci, bili žalosno uskraćeni. Zato mu je utoliko teže padalo što bi skoro svaka žena kojoj bi pokušao da priđe, skoro istog časa kad bi krenuo u osvajanje, pobeгла glavom bez obzira.

Na kraju se posvađao čak i sa Ženom Trambolinom. Šta god da se desilo između njih, šta god ko kome uradio, nisu se razišli kao prijatelji. Ali možda bi mogao da se iskupi, kad bi samo mogao da se seti u čemu je zgrešio. Pokušaće to da uradi.